

PhDr. eĹ ThDr.
Maroš Šip, PhD.

Pravoslávna
bohoslovecká fakulta
Prešovská univerzita v Prešove

Eliminacja wykluczenia społecznego,
red. M. Duda, K. Kutek-Stadek, Kraków
2017, s. 21–25 (Praca Socjalna w Teorii
i Działaniu, 3).

DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/9788374385824.02>

Úloha rodiny pri resocializácii bývalých členov siekt

The role of the family in social reintegration of former members of cults

Abstract: Alternative religiosity does not always offer its members a comfortable search for the transcendent. There are many reasons, on the basis of which negative consequences can result. In the first place there is a loss of identity of the individual in the movement and

we should also not forget the correction or even elimination of social ties with relatives or friends.

Keywords: social advice, alternative religiosity, human being, cult

Rodina nesporne tvorí základné jadro pri socializácii človeka v spoločnosti. Jej úlohou je pozitívnym príkladom formovať morálne a etické povedomie detí a pripraviť ich na život v societe. Pri výchove sa zameriavame nielen na celistvé rozvíjanie osobnosti a autonómie dieťaťa, ale ho aj starostlivo vedieme k hodnotám, normám a kultúre spoločnosti. Zreteľne stanovujeme hranice pre sociálny rozvoj, pomáhame nájsť rovnováhu medzi objektívnym a subjektívnym nazeraním na vlastnú osobu. Ak v detskom svete absentujú pozitívne vzory, zdravá asertivita, sebaúcta, empatické schopnosti či zručnosť vytvárať si priateľstvá s rovesníkmi, neskôr v dospelosti tieto negatíva môžu mať fatálne následky pre ďalšiu kvalitu života v spoločnosti.

Pri socializácii za nemenej dôležité považujeme, aby sa dieťaťu od samotného začiatku povedalo, čo je percipované ako správne a čo nesprávne, (samozrejme v kontexte konvenčných noriem spoločnosti-poznámka naša). Týmto spôsobom

dosiahneme vysokú úroveň vedomostí o morálnych hodnotách, ktorými sa riadi a správa podľa nich spoločnosť.¹

Podľa Rousseaua² samotná socializácia spočíva v tom, že sa od raného detstva učíme materinskému jazyku, symbolom, viere a hodnotám predostretých rodinou. Po čase sa deti socializujú v spoločnosti a spoznávajú nových ľudí, komunikujú s nimi a nadväzujú nové vzťahy. Vzájomná reakcia pomáha rozvíjať osobné *ja*. Učíme sa dodržiavať isté pravidlá, normy a zvyklosti našej kultúry. Vidíme v sebe to, čo si myslíme, že v nás vidia i ostatní. Ráno vstaneme a pozrieme sa do zrkadla a hráme rolu, ktorá sa od nás očakáva. Sme však individuálne bytosti majúce vlastnú skúsenosť s rozvíjajúcou sa vlastnou identitou. Sme osoby, ktoré disponujú kreatívnym myslením, fantáziou, ale aj myslením kritickým. Dokážeme povedať, čo sa nám páči a čo nie. Dokonca máme možnosť si vybrať ako budeme konať v každej situácii.

Na základe nášho myslenia sa neskôr snažíme adaptovať v prostredí, urobiť správne samostatné rozhodnutia a nestáť sa závislými od rozhodnutia ostatných. Ale čo keď voľba slobodného rozhodnutia, myšlienky a opatrenia podniknuté v spoločnosti sa nestretnú s pozitívnym ohlasom? A čo s dieťaťom vyrastajúcim v málo podnetnom a dysfunkčnom prostredí, ktoré za samostatnosť, snahu a jedinečnosť je neskôr rodinou a spoločnosťou nedocenené? Je len prirodzené, že hľadá miesto, kde ho prijmu, a osoby, ktoré ho vypočujú.

Labilnejší jedinci, prechádzajúci obdobím smútku (strata rodinného príslušníka, blízkej osoby...), strata zamestnania, hádky s rodičmi, naštrbené rodinné vzťahy, nepochopenie osobnosti, manželská kríza a iné negatíva sú vhodným lákadlom pre osoby veľkoryso sa zhostujúce úlohy ochrancu pred problémami. Stačí tak málo k ich osobnému šťastiu: Vytvorenie novej identity a získanie novej rodiny starajúcej sa o svojho strateného a znovu nájdeného syna/dcéry.

V takomto prípade trpí nielen osoba, ktorá sa dala zlákať na nový nábor k organizácii, ale aj rodina. Rodičia sú prvými aktivizátormi pri znovuzískaní syna/dcéry zo sekty. Niekedy to urobia radikálnym riešením, teda násilným odchodom/odvlečením zo skupiny (čo nepovažujeme za príliš dobré riešenie) alebo požiadajú o pomoc výstupového poradcu, a ten krôčik po krôčiku pomáha členovi organizácie pripraviť sa na výstup (opustenie sekty). V tomto prípade otázka znie: Dokáže sa opätovne resocializovať v spoločnosti odlišnej od zmýšľania, kultúry, hodnôt a mravov organizácie? Z nášho pohľadu záleží

¹ Pozri J. C. Borsu, *O Papel da Escola no Processo de Socialização Infantil*, „Psicoglobal – Psicologia.com.pt.“ 142 (2007), s. 1.

² N. Rousseau, *Self, symbols, and society*, Latham 2002, s. 9–20.

od dĺžky pobytu v organizácii a tým pádom i od dĺžky psychickej adaptácie³. Ako teda pomôžeme ex-členovi sekty? Ako mu môže pomôcť rodina? Na položené otázky sa pokúsime odpovedať v nasledujúcich riadkoch.

Osoba žijúca dlhší čas v sekte (možno ju nazvať kultom, náboženskou organizáciou alebo novým náboženským hnutím) nemá často o živote v majoritnej spoločnosti veľa poznatkov. Je to do väčšej či menšej miery zapríčinené aj filozofiou nového náboženského hnutia, pretože je dôležité pracovať preň, a nevenovať príliš času a osobného voľna iným aktivitám mimo „novej“ komunity. V tomto kontexte platí, že tak, ako sa vyvíja dieťa po celý svoj život, paritne sa rozvíja i osobnosť dospelého jedinca a nesporne i celá spoločnosť. Mení sa myslenie ľudí a ich pohľad na dodržiavanie zákonov a mravov.

Dôležitým aspektom v organizácii je duchovný rast, izolovanie od okoliťého sveta (kontrola), dodržiavanie prísnych pravidiel, zbavenie sa kritického myslenia a vytvorenie pseudo-identity. V kulte sa formuje „nový“ človek. Ponúka sa mu materiálna a psychická „pomoc“ a samozrejme, nový spôsob života. To spôsobuje závislosť na komunite. Po opustení tejto komunity sa cíti stratený. Nevie, ako má začať deň, komu sa zveriť, s kým sa priateľiť, na koho sa obrátiť. Je dezorientovaný. Významnú rolu zohráva pri jeho znovu-adaptovaní sa rodina. Rodičia alebo súrodenci mu pomáhajú zvládať problémy nesamostatnosti, obnoviť zdravotné a sociálne poistenie, nájsť si zamestnanie, nastúpiť opätovne na strednú školu, na univerzitu alebo zájsť s ním na nákupy, k lekárovi a pod. Sám to často nezvládne. Trpezlivosť a láska sú dôležitými atribútmi resocializácie. Môžeme to prirovnať k pomoci rodičov snažiacich sa socializovať narodené dieťa. Malá bytosť spočiatku nevie hrýzť, sedieť, chodiť, obliecť sa. Rodičia ho učia primárnym zručnosťami. Identický postup sa núka aj pri resocializácii ex-člena.

Pre ex-člena sekty je teda dôležité, aby sa po návrate k rodine sám identifikoval..., kto som? Niekedy sa osobná identita nemusí zhodovať s identitou, ktorú očakávali rodinní príslušníci. V niektorých prípadoch noví členovia pri vstupe do sekty menia vzhľad⁴, a nemusia sa automaticky vrátiť k pôvodnému výzoru. Ex-členovia sa nemusia opätovne vrátiť k svojim profesionálnym alebo edukačným cieľom. Je preto nevyhnutné, aby rodina vytvorila také harmonické prostredie, kde sa osoba bude i naďalej rozvíjať a integrovať do spoločnosti. Poradenstvo a psychoterapia je užitočná ako pre ex-člena, tak aj pre rodinu.

³ Alebo psychickej manipulácie. Ide o nevyhnutné a často nútené aktivizovanie sa v duchu filozofie hnutia, organizácie.

⁴ Napr. členovia ISKCON-u. Tzv. Hare Krišna, kde si vyholia takmer úplne hlavu a radikálne zmenia aj šatník.

Dozvedia sa o živote v kulte, čím sa zredukuje pocit hanby, viny, vyriešia sa konflikty v rodine a vypracuje jednotný plán intervencie.⁵

Títo ľudia sa snažia opätovne koexistovať so spoločnosťou, preto je nevyhnutné poznať suportívne atribúty pri opätovnej fáze resocializácie. Podľa Hawortha⁶ (*What is Cult Information Centre CIC*), generálneho tajomníka pre Kultové informačné centrum je potrebné:

1. Prijímať bezpodmienečnú lásku a podporu – cítiť sa normálne.
2. Rozprávať to, čo je sympatické a/alebo empatické ušiam – pochopenie.
3. Schopnosť zúčastňovať sa na vlastnej rehabilitácii – cítiť sa hodnotne.
4. Opätovne podporiť ex-člena v slobodnom myslení – cítiť bezpečie.
5. Hovoriť o ľuďoch, ktorých stretol v kulte – vybudovanie dôvery.
6. Naučiť ho hovoriť jazykom, akým hovoríme my – prijatie.
7. Mať svoje miesto v spoločnosti, v živote, voľne sa pohybovať.
8. Poskytnúť príležitosť pre prácu – potreba rešpektu.

Z doteraz povedaného vyplýva, že aj rodina sa musí podieľať pri plánovanej intervencii ex-člena v spoločnosti. Nemôžu žiadať, aby fázou resocializácie prechádzal sám, bez opory. Výskumy naznačujú, že mnoho bývalých členov siekt sa vďaka podpore blízkej osoby (osôb) dokázalo stotožniť so svojou „pravou“⁷ identitou a zaradiť do bežného kolobehu spoločnosti. Nesmieme zabúdať na jeden dôležitý fakt. Rodičia by mali pochopiť zmysel a rozhodnutie svojej ratolesti, prečo sa vôbec rozhodla zanechať pôvodný život a odísť do organizácie, čo bolo spúšťačom pre alternatívny spôsob života?!

Bibliografia

- Borsa J. C., *O Papel da Escola no Processo de Socialização Infantil*, „Psicoglobal – Psicologia. com.pt.“ 142 (2007), s. 1–5.
- Duda M., *W stronę wzmocnienia. Rodzina chrześcijańska w dobie zmian*, Kraków 2011.
- Hangoni T., *Fenomén spravodlivosti v kontexte kresťanskej sociálnej práce*, [w:] *Prawoslawie jako czynnik odnowy tradycyjnych chrześcijańskich wartości w Unii Europejskiej (świadectwo i męczeństwo)*. II. rocznik: *Kasztel w Szymbarku K. Gorlic*, 9.12.2014, ed. J. Husár, Gorlice 2014, s. 76–83.
- Pasternáková L., *Rodzina ako primárny činiteľ vzniku hodnôt*, [w:] *Prínos spoločenských vied k rozvoju znalostnej spoločnosti: medzinárodné kolokvium organizované Katedrou humanitných vied Stavebnej fakulty STU: zborník vedeckých prác*, Bratislava, s. 114–119.

⁵ www.dallascult.com (3.04.2015).

⁶ www.cultinformation.org.uk (3.04.2015).

⁷ Tu máme na mysli stav pred vstupom do sekty.

Rousseau N., *Self, symbols, and society*, Latham 2002.

Dubrow-Marshall L. J., *Emotions related to destructive sect involvement – families of cultists*,
http://dallascult.com/?page_id=426 (3.04.2015).

Haworth I., *Caring for cult victims*, http://cultinformation.org.uk/article_caring-for-cult-victims.html (3.04.2015).

